

КЗВО КОР « Академія Мистецтв імені Павла Чубинського »

ПЦК «Фортепіано та концертмейстерство»

Курсова робота

з дисципліни «Історії фортепіанного виконавства»

Ф. ЛІСТ ВИКОНАВЕЦЬ-ВІРТУОЗ

І ЙОГО ВНЕСОК У ФОРТЕПІАННУ ПЕДАГОГІКУ

Виконав студент 2 Ф-НО курсу

Освітньо-професійної програми «Фортепіано»

ГЛІБ КОВАЛЬ

Викладач - **Л. О. ІВАНЬКО**

Київ 2025

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1 ФЕРЕНЦ ЛІСТ У КОНТЕКСТІ ЕПОХИ: ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ	4
1.1 Життєвий шлях, дитинство та формування виконавської майстерності	4
1.2 Підліткові роки Ліста, початок професійної концертної діяльності ..	5
1.3. Ліст у дорослому віці, сімейне життя, композиторська діяльність ..	7
Розділ 2 ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФЕРЕНЦА ЛІСТА.....	9
2.1 Ліст як педагог. Особливості навчання.....	9
2.2 Творча та педагогічна спадщина Ліста	12
2.3 Історичне значення педагогічної діяльності Ліста.....	122
Розділ 3. РЕФОРМИ Ф. ЛІСТА. ЗНАЧЕННЯ ФОРТЕПІАННОЇ ШКОЛИ Ф. ЛІСТА У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ. МУЗИЧНА ШКОЛА ФЕРЕНЦА ЛІСТА.....	133
3.1 Реформи Ліста. Ліст як реформатор. Техніка гри Ференца.	133
3.2 Унікальність стилю Ліста серед представників романтизму.....	14
3.3 Музична академія Ліста через 150 років	155
Висновок	16
Список використаних літературних джерел	177

Вступ

Класична музика, чи актуальна вона в наш час? Це питання обговорюється багатьма людьми. Наш час це час технологій, інновацій та багато чого іншого. Дехто із людей може сказати, що класична музика зовсім не актуальна і її час вже минув. Однак більшість розумних людей одноголосно скажуть, що класична музика була актуальною, актуальна зараз та буде актуальною завжди. Чому? Класична музика це про почуття, та про емоції. В ній можна передати людські почуття, такі як радість або сум. Тривогу або щастя. Жива класична музика може покращити настрій. Після її прослуховування людина може почуватися краще. Для декого це як сеанс терапії. Також класична музика покращує концентрацію. До чого всі ці факти? До того, що класична музика дуже важлива для нас. А краще всіх можуть розбиратися у ній тільки майстри – професіонали своєї справи. Таких є багато, кому спершу приходять на думку Віденські класики Й. Гайдн, В. А. Моцарт та Л. ван Бетховен. Однак у цій курсовій роботі ми розглянемо не творчість цих великих музикантів, а історію творення класичної музики у руках такого великого, талановитого композитора, виконавця-віртуоза, Ференца Ліста.

Ми будемо аналізувати композиторську діяльність Ф. Ліста, як великого піаніста-віртуоза. Протягом цієї подорожі життям Ф. Ліста ми зануримося у кожную мить його життя. Для початку зануримося у його дитинство потім у вік коли він був підлітком. Ми будемо аналізувати його вчителів. Після цього зануримося у його доросле життя. Будемо аналізувати його техніку гри, те, що він робив для розвитку класичної музики. Згадаємо про його видатних учнів, та його композиторську діяльність. Побачимо які твори він писав протягом життя, дізнаємося про те як він ставав популярним не тільки в рідній для себе Угорщині, а й по

всім країнам тогочасної Європи. Розглянемо його концертну діяльність та як саме він почав сольо виступати на концертах, подивимося з якими труднощами він стикнувся протягом свого довгого, цікавого та насиченого життя. Та згодом дізнаємося про його вплив на класичну музику та мистецтво навіть після його смерті.

Отож приступімо до розгляду.

Розділ 1 ФЕРЕНЦ ЛІСТ У КОНТЕКСТІ ЕПОХИ: ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ

1.1 Життєвий шлях, дитинство та формування виконавської майстерності

Ф. Ліст народився 22 жовтня 1811 року в Угорщині, в селищі Добор'ян. Його батьки не були багатими фінансово людьми, але духовно були дуже багаті. Батько угорця був музикантом та навіть мав незакінчену монастирську освіту. Саме батько Ференца прищепив йому любов до музики. Мати Ф. Ліста не дуже популярна особа. Про неї відомо, що її звали Ганна Лагер і вона походила з простої родини та була працьовитою домогосподаркою.

Сам же Ф. Ліст почав займатися музикою з раннього дитинства. Любов до неї прищепив його батько. Ф. Ліст почав грати на фортепіано у віці 5 років. Саме в цей період він вже міг підбирати на слух будь яку мелодію. У віці 7 років він вільно імпровізував. Самим першим його вчителем був його власний батько. Окрім гри на фортепіано, юний Ліст вчився грати також на органі та його вчили співати у місцевій церкві. Ференцу Лісту дуже повезло з вчителями. Окрім його батька, його вчив також Карл Черні. Також йому проводив уроки сам Антоніо Сальєрі. Саме через плідну працю і таких талановитих педагогів Ференц Ліст почав виступати з концертами з 9 років. А свою першу пісню він написав, коли йому виповнилося 8 років. Звісно в цьому є заслуги як його видатних педагогів, К. Черні та А. Сальєрі, але більше саме його заслуги. Оскільки саме через його плідну працю, він став музичним генієм у такому

ранньому для себе віці. Це також підтверджується тим фактом, що де б він не виступав, в Угорщині або ж десь в Італії, його усюди чекав тріумф. У віці 9 років він грав перед меценатами. Це люди, що спонсорують діячів культури. Вони заплатили юному Ференцу гроші, на які він у 1820 році, разом зі своїм батьком, поїхав на навчання до Відня. Саме там він познайомився із Л.В. Бетховеном. Це знайомство відіграло важливу роль для нього у майбутньому. [5]

Отож у 1821 році, коли Ф. Ліст переїхав до Австрії, його почав вчити сам Карл Черні. Важливим моментом є те, що австрієць навчав юного Ф. Ліста абсолютно безкоштовно. І це вражає, оскільки Ф. Ліст явно був дуже талановитим і старанним юнаком. Отож Черні додав універсальності до гри Ліста. А теорію Ф. Лісту викладав сам Антоніо Сальєрі. Окрім Ф. Ліста, А. Сальєрі також навчав Л. ван Бетховена, Шуберта, Моцарта та Черні. Тож Ференц мав дуже талановитих педагогів, які допомогли йому з музичним фундаментом. Вони дали йому гарну музичну базу. Впродовж свого навчання у цих вчителів, він вдосконалював свої навички гри на інструменті, і звичайно давав концерти. Куди б він не приїхав, у Францію чи рідну для себе Угорщину, він усюди викликав захоплення у місцевої публіки. Піз час одного з таких виступів, до нього підійшов Л. В. Бетховен та поцілував його. Цікаво, що тоді Бетховен вже був глухим і сприймав музику Ліста тільки очами, але навіть попри це, він бачив наскільки талановитим був угорець. Цей момент Ф. Ліст запам'ятав на все своє життя. З самого малечку він прославився як талановитий піаніст-віртуоз.

1.2 Підліткові роки Ф. Ліста, початок професійної концертної діяльності

У 1823, коли Ференцу було 12 років, він переїжджає до Парижу. Його метою був вступ до паризької консерваторії, але він не зміг туди поступити, оскільки не мав французького громадянства. А там могли навчатися тільки громадяни Франції. Але Адам Ліст, батько Ференца, не

захотів повертатися назад і вирішив залишитися жити у Парижі. І оскільки фінансове становище було аж ніяк не добре, потрібно було плідно працювати. Саме тут, у Парижі, починається професійна кар'єра музиканта-композитора та педагога. З цього моменту Ф. Ліст починає активно виступати з концертами по всій Європі. Він давав концерти у Англії, Італії, Франції, Австро-Угорщині і в дуже юному для себе віці він відвідав майже кожна країну тогочасної Європи.

Звісно, що без труднощів не обійшлося і приблизно в той час, 1824 році, батько Ф. Ліста, Адам Ліст, мав серйозні проблеми зі здоров'ям. Незважаючи на труднощі батько все рівно допомагав своєму сину з покращенням музичної майстерності. І через рік, 1825 року Ф. Ліст написав свою першу, і єдину свою одноактну оперу, під назвою «Дон Санчо». Поставлена вона була того ж року коли й написана, 17 жовтня 1825 року, у паризькій опері «Grand opera». Тим часом, Ліст продовжує багато виступати з концертами і аж раптом у 1827 році стається тяжкий для Ліста випадок - його батько помирає. Ф. Лісту далася ця втрата дуже важко. Він майже 3 роки був пригнічений та страждав від депресії, його багато чого дратувало, зокрема Париж. Окрім цього іноді він не міг грати на фортепіано, і тому були такі тижні коли він навіть не сідав за інструмент. Але попри таку складну ситуацію у якій він опинився, він старався продовжувати займатися самостійно.

В той же складний для Ф. Ліста рік, йому начебто посміхнулася фортуна. Йому запропонували роботу зі стабільним доходом. Граф Сен-Крік шукав педагога для своєї доньки, Кароліни. І ось Ф. Ліст, окрім того, що викладає їй музику він також закохується у неї. Вони навіть обмінялися каблучками. Але не все так, як хоче того Ф. Ліст. Батько Кароліни проти того щоб Кароліна була з Ференцом. Попри те, що Кароліна хотіла бути з угорцем, у батька були свої уявлення з ким вона має бути. Сен-Крік сказав Ф. Лісту, що не потерпить того, щоб він був чоловіком своєї доньки. Це був дуже сильний емоційний удар для

Ференца. Цей період у житті авжеж ніяк не можна назвати легким для угорця. Ось пряма цитата, що писав Ліст у той момент: ««У цей період я протягом двох років був хворий ... Моє серце стікало кров'ю, моя думка змирилася ... Зречення від всього земного стало єдиним стимулом мого життя ... ». Тоді Ф. Ліст думав про те, чи варто продовжувати жити музикою. Цей період був чи не найважчим у його житті.

Проте Ф. Ліст зібравшись з силами і взявши себе в руки повертається до звичного для себе життя, продовжуючи давати концерти. Він знайомиться з новими для себе людьми. У 1830 він тісно спілкується з Н. Паганіні і Г. Берліозом. Г. Берліоз допоміг йому удосконалити навички диригента оркестру. Ф. Ліст казав, що зустріч з Г. Берліозом це велике щастя для нього. А знайомство з Н. Паганіні спонукало його поставити на паузу концертну діяльність та зосередитися на тому щоб покращити свою техніку гри на фортепіано.

1.3. Ф. Ліст у дорослому віці, сімейне життя, композиторська діяльність

У ці часи Ф. Ліст починає експериментувати та робити нові для себе речі. Зокрема він взявся за переклад «Каприсів» Н. Паганіні. Спроба перекласти ці ноти увінчалася успіхом. Окрім цього Ф. Ліст також написав фантазію на тему "Кампанелли". На стиль виконання Ф. Ліста вплинув Ф. Шопен. Але він бачив Ф. Ліста тільки як виконавця-віртуоза, а не як геніального композитора. В той час, як Ф. Ліст продовжував вдосконалювати і відточувати свої навички володіння інструментом, у 1834 році він познайомився з однією дівчиною. Це була Марії д'Агу. Їхня любов була взаємною. І хоч вона була вже одружена, вона розлучилася зі своїм чоловіком і стала неофіційною дружиною Ф. Ліста. У них почався роман. Марія захоплювалася тією справою, якою займався Ф. Ліст. Крім того, вона мала літературний хист і дуже любила читати та писати різну літературу.

Приблизно ж у цей час починається новий етап у житті Ф. Ліста. 1835 року він переїжджає з Франції і починає багато де подорожувати з концертами. Цей період у житті Ф. Ліста має назву «Роки мандрівок». Першою країною в цьому етапі стала Швейцарія. Жили вони у Женеві. Ф. Ліст працював у Женевській консерваторії, викладачем. Також він продовжував свою композиторську діяльність. Він написав збірник п'єс під назвою «Альбом мандрівника», але трохи згодом він перейменував його на «Роки мандрівок». В ньому він передавав свої враження від Швейцарії, в якій він тоді жив.

Тим часом, у грудні 1835 року, у них народилася перша дитина, Бландіана Ліст. Це було щастя для них. Ф. Ліст продовжував давати концерти як у Швейцарії, іноді приїжджав до Франції, але такого успіху як раніше у Парижі, він не мав. Втім в цей період він дуже часто подорожував до Італії. У 1837 році, коли Ліст вже мав доньку він зі своєю неофіційною дружиною, Марією поїхали до багатьох міст Італії. Зокрема, до Венеції, Флоренції, Неаполю та Риму. Там він разом з Марією написав нариси про місцеве життя людей. Потім він їх надіслав до Франції.

У Італії Ф. Ліст ухвалив дуже сміливе і революційне рішення, він зіграв перший свій сольний концерт. Цей вчинок остаточно відокремив концертні виступи від салонних. Це був історичний момент для Ф. Ліста. Він продовжував писати твори і в Італії написав декілька п'єс: «Заручини» і «Мислитель». Також він тоді написав 3 «Сонети Петрарки» і сонату-фантазію. Ф. Ліст продовжував займатися концертною діяльністю. В кінці 1837 року, 24 грудня, коли Ф. Ліст був у Італії, народилася друга донька Ференца Ліста, Козіма Ліст(зараз ми її знаємо, як Козіма Вагнер). Наступив 1838 рік і Ф. Ліст приблизно в цей період переклав багато творів Г. Берліоза та «Пасторальну Симфонію» Л. В. Бетховена. Ф. Ліст разом з Марією продовжував гастролувати Європою з концертами, залишавши дітей під опікою годувальниці. Це було нормою в той час. У 1839 році, в Римі, Маріє народила Ф. Лісту третю дитину, сина - Даніеля Ліста.

І хоч кар'єра Ф. Ліста як піаніста-віртуоза та композитора є успішною, але в сімейному житті у Ф. Ліста з Марі було дуже багато проблем, через що вони вирішили розстатися. Марі не вистачало уваги зі сторони Ф. Ліста і також вона ревнувала його до інших жінок. Марі не вистачало угорця, коли він подорожував світом, і коли вони все ж таки зустрічалися то у них було багато суперечок. Трохи згодом, Марі повертається до Парижу разом зі своїми дітьми. А тим часом Ф. Ліст, їде з концертом до рідної для себе Угорщини. Він хотів туди поїхати, але Марі була проти цього. Тож ставши «вільним» він поїхав на свою батьківщину.

Починаючи з цього часу, Ф. Ліст дає дуже багато концертів і відвідує такі країни, як: Португалія, Іспанія, Туреччина, Угорщина, Румунія та навіть декілька разів відвідував територію сучасної України. В ці роки Ф. Ліст інтенсивно грав концерти. Здавалося, що йому під силу твір будь якої складності. Техніка його гри теж була неперевершеною і здавалося, що він досягнув досконалості. Але звісно, хоч Ф. Ліст і був чи не самим геніальним піаністом на той момент, неможливо досягти досконалості, але можливо наблизитися до неї, що й виходило у Ф. Ліста.

Розділ 2 Педагогічна діяльність Ференца Ліста

2.1 Ф. Ліст як педагог. Особливості навчання.

Ф. Ліст займався педагогічною діяльністю з досить юних для себе літ. Раніше ми вже обговорювали, що він навчав коли ще був неповнолітнім. Ф. Ліст почав викладати коли він переїхав до Парижу. Почав викладати приблизно коли йому було 16-17 років, у 1827 році. Зокрема відомо про доньку графа Сен-Кріка, Кароліну, якій він почав викладати в 1827 році. Хоч він був дуже юний як для викладача, але він вже на той момент захоплював своїми зрілими думками і зрілим підходом до педагогічної діяльності.

Окрім таких звичайних занять, до яких ми звикли, в той час було дуже поширено проводити уроки на яких могли бути одразу декілька людей. Приблизно 10-20 учнів. Так було і на уроках Ференца. Це було

щось дуже схоже на майстер-класи. Цікаво, що тривалість всіх занять, незалежно від того чи це індивідуальне чи групове, була інакшою, ніж зараз прийнято. Ф. Ліст проводив уроки по 1,5-2 години. Також Ф. Ліст дуже любив починати проводити уроки об 16-17, після дуже пізнього обіду та сну, як прийнято було в той час. Насамперед Ф. Ліст мав на меті виховати із своїх студентів художників, а не ремісників. Він підходив до кожного свого учня з індивідуальним підходом, шукав у кожного свої сильні сторони і хотів щоб у кожного розвинулося своє власне образне мислення. Він не хотів створити копію себе, або вчити всіх одним «універсальним» способом. Він підходив до цього дуже серйозно. [6]

Навіть в педагогічній справі Ф. Ліст був реформатором, оскільки іноді він робив дуже незвичні на той час речі. Зокрема він не керувався до певної педагогічної школи. Він не боявся мати свою власну думку і втілювати її у життя. Інші вчителі того часу, такі як, Теодор Куллак, Людвіг Демпе та Фрідріх Калькбреннер стояли на своїх методах, наприклад щоб збільшити можливість розтягування руки, вони наполягали на операції з розрізання перетинки між пальцями. Водночас, у Ф. Ліста не було мети нав'язати свої власні ідеї, свою техніку гри. Як казали його учні, техніка гри, це останнє на що Ф. Ліст звертав увагу.

Головною ідеєю Ф. Ліста було, що дуже важливо передавати емоції та характер написаного твору. Він був зосереджений на емоційному тлі музики і піклувався про те щоб вона була насиченою та звучала саме так, як і потрібно. Також Ліст на своїх уроках дуже зосереджувався на теорії музики та гармонії, оскільки розумів, що без знання теорії та гармонії неможливо досягти великого успіху в музиці. Також він заохочував своїх учнів якомога більше грати різні твори читаючи їх з листа.

Коли Ф. Ліста розбирав різні п'єси то в процесі навчання він не доводив їх до ідеалу, він зосереджувався на тому, щоб пояснити загальні принципи звучання та виконання. Оскільки його учні були вже не початківцями, а вже вміли щось грати, то це саме те, що для них було

потрібне. Оскільки його учні таким методом навчалися самостійно розуміти матеріал і у майбутньому це стало б для них у пригоді. Він заохочував знаходити «ниточку зв'язку» між виконанням твору і між самим твором.

Важливим аспектом є те, в якій атмосфері проходили заняття Ф. Ліста з його учнями. Більшість його учнів казали, що на уроках Ференца царює дружня, приємна атмосфера. Справді, Ліст прагнув бути для своїх учнів неначе батьком або дідусем, і щоб у них були приємні враження від цих уроків.

Це є дуже важливим аспектом і для більшості викладачів сьогодні. В той час на уроках багатьох педагогів панувала атмосфера страху, аж ніяк не дружною. Але Ф. Ліст не боявся відрізнятись від тогочасних «геніїв».

Ф. Ліст цікавився кожним своїм учнем. Йому було цікаво дізнатися про їхній емоційний, матеріальний та духовний стан. І для них, як вони казали, це було трохи незвично. Але Ференц цим хотів досягти повної довіри до себе і щоб в учнів були приємні асоціації з його уроками або майстер-класами. [8]

А хто були учні цього талановитого угорця? Здебільшого він навчав тих хто вже щось вміє грати і розуміє що таке фортепіано і розбирається в музиці. Цікаво, що Ференц Ліст проводив багато своїх уроків безкоштовно. Також відомі моменти коли Ф. Ліст відмовлявся брати собі учня, через те що у нього «брак таланту» або ж він не підходив Лістові. І це зрозуміло, оскільки потрапити на навчання до такого великого музиканту було зовсім непросто. Звісно були і виключення і тоді Ф. Ліст починав їх вчити з самого початку. Але здебільшого він вчив своїх учнів не з нуля, а вдосконалював їхні навички гри. В деяких випадках щоб потрапити на навчання до Ф. Ліста потрібно було скласти вступний іспит. Але наприклад угорська студентка Ф. Ліста, Еттелька Віллхайм назвала вступ дружбою, а не навчанням або стосунками між строгим педагогом та беззахисним учнем. [7]

2.2 Творча та педагогічна спадщина Ф. Ліста

Ф. Ліст залишив для тих хто любить музику, великий спадок. В його репертуарному списку є багато творів різної складності. Від спокійного і повільного «Consolation No.3 in D-flat major» (і хоча твір не дуже складний, важливо грати його зі всіма штрихами і гарною підготовкою). Так само є в репертуарі Ліста такі твори, як «Sonata in D-minor». Це чи не найвідоміший твір Ференца Ліста. В репертуарі Ф. Ліста є також дуже багато етюдів для фортепіано, різні вальси, балади. Але Ф. Ліст найбільше славиться своїми «Угорськими рапсодіями». І хоча він написав їх у далекому 1851 році, вони не втратили свою актуальність і дотепер. І можна бути впевненим, що будуть актуальними ще дуже довго.

Окрім сольних п'єс Ф. Ліст також писав концертні виступи. Загалом у репертуарі Ліста є 4 п'єси для виступу фортепіано з оркестром. 3 з них він написав у 1849, а четверту у 1852 році.

Також Ліст написав 13 симфонічних поем у період з 1848 року до 1861 року. Та 2 симфонії у 1854 та 1857 роках.

Він також написав 1 єдину для нього оперу «Дон Санчо» в дуже юному для себе віці – 14 років. Це був далекий 1825 рік. Зараз їй вже рівно 200 років, а актуальності вона все ще не втратила.

Також Ференц написав інші твори, такі як, «Прелюдія і Фуга на тему ВАСН для органу». Також Екстергомську месу для хорів та оркестру. Та «Легенду про Святу Єлизавету». Окрім цього він написав понад 90 романсів і пісень на слова різних письменників того часу, таких як Г. Гейне, Й. В. Гете та В. Гюго. та багато інших.

Окрім власних творів, Ліст також писав фортепіанні транскрипції творів Бетховена, Баха, Вагнера. Вони стали зразковими творами, розуміння чужих творів.

2.3 Історичне значення педагогічної діяльності Ліста

Педагогічна діяльність Ф. Ліста має дуже важливе значення для історії музичної освіти. Він не боявся відрізнитися від інших геніальних

педагогів того часу, саме тому його підхід до викладання був заснований на індивідуальному підході до учня та мистецькому вихованні. Ференц також розумів, що дуже важливим аспектом у музиці є розуміння сольфеджіо та гармонії. Саме тому у його власній школі (яка пізніше стала академією) він викладав не тільки практичну гру на інструменті, а й приділяв достатньо уваги до уроків теорії.

Окрім вище переліченого, Ф. Ліст розумів, що дуже важливим аспектом є приємна та дружня атмосфера на його уроках. Саме тому він ставав для своїх студентів немов би татом або дідусем. Його метою, було щоб на його уроках учні почувалися вільно, а не були в страху перед ним.

Ференц Ліст став еталоном того, якими мають педагоги та уроки. Викладаючи у власній академії він залишив приклад для всіх майбутніх педагогів, в тому числі і для нас. Те що Ф. Ліст започаткував понад 150 років тому, не втратило актуальності й сьогодні. Він відіграв дуже важливу роль у переході з романтизму до модернізму. Ф. Ліст був уособленням ідеалу романтизму. У його грі можна було почути такі прийоми, як особисту експресію, емоційну глибину та віртуозність. Але попри це, він не боявся впроваджувати щось нове. Так він вирішив у педагогічній діяльності переступити межі романтизму і впровадити нові норми.

Розділ 3. Реформи Ф. Ліста. Значення фортепіанної школи Ф. Ліста у світовому контексті. Музична школа Ференца Ліста

3.1 Реформи Ф. Ліста. Ліст як реформатор. Техніка гри Ф. Ліста

Ліст кардинально змінив гру на фортепіано, своєю технікою. Зокрема у своїх творах він охоплював всі регістри. Також він змінив норми використання педалі у творах. До цього педаллю користувалися дуже акуратно і нажимали лише на сильну долю, оскільки в той час якщо користуватися педаллю цілий такт, то це вважалося неправильним і наче

як «брудним звуком». Водночас Ліст використовував довгу педаль, іноді і на весь такт. І цим кардинально змінив норми гри.

Крім педалізації, Ф. Ліст також додав нові технічні інновації, зокрема швидкі арпеджіо та хроматичні пасажі.

Угорець також започаткував сольні концерти піаністів. Саме він дав перший концерт без оркестру. Протягом своєї кар'єри піаніста він постійно подорожував світом даючи концерти. Як тоді, так і зараз такі концерти все ще не втратили своєї актуальності.

Ф. Ліст також зробив певні реформи у композиторській діяльності. Зокрема він поєднував літературу та музику для написання симфонічних поем. В подальшому це стало основою для написання програмної музики.

Окрім виконавської майстерності, Ф. Ліст зробив реформи у педагогічній справі. Він робив уроки комфортними для учнів, і знаходив до кожного індивідуальний підхід. Розуміючи обставини деяких людей, деякі уроки він проводив абсолютно безкоштовно.

3.2 Унікальність стилю Ф. Ліста серед представників романтизму

Ференц Ліст був ідеалом для композитора-романтика. У його грі були явно виражені прийоми які притаманні для романтиків. Наприклад у його грі було явно виражена емоційна глибина, особиста експресія та індивідуалізм. Крім цього, він як віртуоз, грав це з культом віртуозності. Оскільки період романтизму це саме той період, в який з'явився культ віртуозу. І саме Ференц був втіленням віртуозності.

Але Ліста мав деякі відмінності між композиторами-романтиками. Він був немов універсалом. Ліст був і геніальним композитором і чудовим педагогом й тим більше неперевершеним виконавцем. Саме й це його вирізняло. Оскільки всі інші піаністи зосереджувалися на якомусь одному пункті, а у Ференца Ліста вийшло об'єднати всі 3.

Ліст також є творцем нового жанру – симфонічної поеми. Саме в його творах музика набуває програмного змісту. В той час, як оркестр стає засобом глибокого філософського вираження.

Окрім цього, Ф. Ліст також відрізнявся своєю технічною віртуозністю. Якщо у інших композиторів, наприклад Ф. Шопена, вона служить інтимній ліриці, то у Ф. Ліста вона демонструє драматизм, могутність звуку та розширення меж фортепіанної фактури. У творах Ф. Ліста також чітко підкреслений фольклорний чинник. У нього часто звучать угорські мотиви, що додають музиці національного колориту та унікальності. На відміну від його сучасників він підніс фольклорну тему до рівня великої академічної форми.

Також він випередив своїх сучасників у тому, що використовував риси які не зовсім були притаманні для романтизму, а вже були дуже близькі до модерну. Зокрема це: розмиття тональних центрів, хроматика, поліфонічні експерименти та смілива гармонія. Він також писав твори з релігійним значенням, які показують духовну творчість Ф. Ліста, глибокий релігійний зміст та гармонічну стриманість. Це чудово продемонстровано у «Via crucis» (в перекладі означає Хресний шлях).

Тож Ліст дійсно багато чим вирізнявся від своїх сучасників і багато в чому він їх навіть випередив.

3.3 Музична академія Ф. Ліста через 150 років

Ференц Ліст заснував свою академію музики у листопаді 1875 року. Першочергово вона назвалася «Королівська угорська музична академія». В ній він навчав своїх учнів. Саме тут він почав проводити заняття із присутністю декількох осіб від 10-20. З самого початку академія Ф. Ліста була в його ж будинку. Саме тут Ф. Ліст зосередився лише на педагогічній діяльності. І в цей період він вже не виступав по Європі з концертами. В цій академії навчалися такі геніальні піаністи, як Карл Таузіг, Еуген д'Альбер та Ганс фон Бюлов. Академія славилася також видатними викладачами. Окрім Ліста тут навчали учнів Еркель та

Тальберг. Навіть після смерті Ф. Ліста академія продовжила свою роботу. У 1907 році відкрили нову будівлю академії на площі Ліста. І з того часу окрім педагогічної діяльності там проводилися і концертні виступи. Звісно були і важкі часи, зокрема період другої світової війни, але навіть попри такі труднощі було збережено високу якість освіти. У 1990 році коли академія активно відкрилася для цілого світу, було проведено значну реформу, удосконалено навчальні плани і встановлено міжнародні партнерства. У 2013 році будівлю реконструювали і прямо зараз вона відкрита для входу. Вона відіграє дуже важливу роль як культурний центр. В ній проводяться багато концертних виступів, конкурсів, фестивалів та різних конференцій. За 150 років вона аж ніяк не втратила своєї актуальності.

Висновок

У ході цієї подорожі життям Ференца Ліста було досліджено його життєвий шлях, його вклад у концертну діяльність, композиторську діяльність та педагогічну. Ми дослідили, що це геніальний піаніст, який дуже вплинув на багато сфер піаністичного життя. Він став еталоном і його сміливо можна ставити у приклад для сучасних піаністів. Зокрема у композиторській діяльності він показав, що не варто ламати традиції. Коли він писав симфонічну поему, він по суті створював нову форму. Саме через його сміливість і через те, що не боявся думки інших людей, він досяг успіху. Також він як композитор писав твори, а саме головне грав їх із гарною технікою. Дуже малоймовірно, що Все це у Ліста вийшло б, якби він не був духовно розвинений. Він був інтелектуалом. Тож незалежно від того, ким ти є піаністом-композитором чи виконавцем, маєш бути освіченим і всебічно розвинутим.

У концертній діяльності Ф. Ліст був дуже сміливим. Оскільки він теж експериментував. Він перший із всіх піаністів зіграв сольний концерт. На всіх інших концертах Ф. Ліст був дуже харизматичним, він вмів імпровізувати, і це дуже корисна навичка для піаністів. Окрім цього Ф.

Ліст був працелюбним та дисциплінованим. Якби йому піаністична справа не подобалася б успіху він точно б не досяг. Отож піаніст теж має бути працелюбним.

У педагогічній діяльності Ліст показав, яким має бути справжній професіонал у цій справі. Він прагнув бути для своїх учнів другом, а не ворогом. На його уроках була гарна та приємна атмосфера. До кожного свого учня він підходив індивідуально і так показав, що не можна кожного вчити по одному і тому самому методу. До цього треба підходити дуже серйозно. Ліст допомагав своїм учням також не тільки з грою на фортепіано, а й проводив їм уроки сольфеджіо. Бо розумів, що без цього їм неможливо стати професіоналами.

І найбільш цінне, що залишив нам Ференц – історію його життя. Завдяки тому, що ми всі зараз знаємо його та різні його твори, який у нього був підхід до музики, за допомогою всього, можна брати приклад з нього і педагогам за допомогою його методів вчити когось. Композиторам брати інші цінні навички якими користувався Ференц, а ті хто виступає з концертами теж знайдуть з історії життя Ліста, щось цікаве і корисне для себе.

Список використаних літературних джерел

1. Галицька О. В. Фортепіанна школа Ф. Ліста: до питання про інтерпретацію його творчості // Музичне мистецтво і культура. - 2012. - № 15. - С. 72–79.
2. Гордієнко В. П. Історія музики ХІХ століття. - Київ: НаУКМА, 2011. - 354 с.
3. Камінська В. М. Роль Ференца Ліста у становленні європейської фортепіанної школи // Сучасне мистецтво. - 2020. - № 16. - С. 49–55.
4. Кузнєцова Н. С. Особливості фортепіанного стилю Ференца Ліста // Мистецтво та освіта. - 2019. - № 2. - С. 38–41.

5. Стаття про життєпис Ліста. Автори – угорська діаспора
https://diasporascholarship.hu/en/news/about-ferenc-liszt-and-his-legacy-in-music-education/?utm_source
6. Стаття про педагогічну діяльність Ліста
<http://lisztomania.wikidot.com/liszt-as-teacher>
7. Walker A. Franz Liszt: The Virtuoso Years, 1811–1847. - New York: Alfred A. Knopf, 1983.
8. Walker A. Franz Liszt: The Weimar Years, 1848–1861. - New York: Alfred A. Knopf, 1989.